

Sygn. akt IV CSK 287/07

POSTANOWIENIE

Dnia 27 listopada 2007 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Grzegorz Misiurek (przewodniczący)

SSN Elżbieta Skowrońska-Bocian (sprawozdawca)

SSN Krzysztof Strzelczyk

w sprawie z wniosku A.A.

przy uczestnictwie C.P.

o częściowe unieważnienie aktu stanu cywilnego,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 27 listopada 2007 r.,

skargi kasacyjnej wnioskodawczyni

od postanowienia Sądu Okręgowego w O.

z dnia 24 stycznia 2007 r., sygn. akt [...],

oddala skargę kasacyjną.

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 24 stycznia 2007 r. Sąd Okręgowy w O. oddalił apelację wnioskodawczynie A.A. od postanowienia Sądu Rejonowego w G. z dnia 8 listopada 2006 r., oddalającego jej wniosek o częściowe unieważnienie aktu urodzenia uczestnika postępowania C.P.

Wnioskodawczynie, córka T.P., wpisanego w akcie urodzenia C.P. jako jego ojciec, domagała się unieważnienia aktu urodzenia C.P. w części dotyczącej wpisu ojca. Wskazała, że matka C.P., W.F. w dacie urodzenia uczestnika pozostawała w związku małżeńskim z innym mężczyzną, zatem niedopuszczalne jest, aby w akcie urodzenia C.P. figurowała inna osoba niż mąż matki.

Sąd Rejonowy oddalił wniosek ustalając, że w dniu 11 kwietnia 1949 r. zostało zawarte małżeństwo pomiędzy G.K. a A.F. Zostało ono rozwiązane w dniu 15 lipca 1955 r. W dniu 15 kwietnia 1951 r. W. F. urodziła syna C., którego ojcostwo zostało uznane przez T.P. oświadczeniem, złożonym przed urzędnikiem Stanu Cywilnego w dniu 23 kwietnia 1951 r.

Sąd Rejonowy podkreślił, że w sprawie kluczowym jest zagadnienie, czy uznanie dziecka przez mężczyznę nie będącego mężem matki, pozostającej w związku małżeńskim w chwili urodzenia dziecka, stanowi podstawę do częściowego unieważnienia aktu stanu cywilnego. Zgodnie z art. 30 ustawy z dnia 29 września 1986 r. - Prawo o aktach stanu cywilnego (tekst jedn. Dz.U. z 2004 r., nr 161, poz. 1688 ze zm. - dalej: p.a.s.c.) akt stanu cywilnego unieważnia się, gdy stwierdza zdarzenie niezgodne z prawdą lub jeżeli uchybienia powstałe przy sporządzaniu aktu zmniejszają jego moc dowodową. Sąd stanął na stanowisku, że zamieszczenie w akcie stanu cywilnego danych osoby, która uznała dziecko mimo pozostawania jego matki w związku małżeńskim nie jest okolicznością uzasadniającą unieważnienie aktu. Przyjęcie oświadczenia o uznaniu dziecka było niezgodne z przepisami obowiązującym w 1951 r., ale nie zmienia to faktu, że dziecko się urodziło.

Sąd Rejonowy nie znalazł również podstaw do sprostowania aktu urodzenia. Oddalając apelację wnioskodawczyni, Sąd Okręgowy podzielił ustalenia i ich ocenę prawną, dokonaną przez Sąd pierwszej instancji.

W skardze kasacyjnej wnioskodawczyni zawarła zarzut naruszenia art. 30 pkt 1 i art. 31 p.a.s.c. w związku z art. 62 § 1 i 3 k.r.o. Skarżąca prezentuje pogląd, że w przypadku złożenia nieważnego oświadczenia o uznaniu dziecka należy unieważnić lub sprostować akt urodzenia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stanowisko prezentowane w skardze kasacyjnej nie znajduje podstaw prawnych. W orzecznictwie Sądu Najwyższego były już podejmowane problemy związane z rozgraniczeniem postępowania o unieważnienie lub sprostowanie aktu stanu cywilnego i postępowania o prawa stanu w sytuacji, kiedy przedmiotem orzekania ma być niezgodność z prawdą aktu stanu cywilnego. Generalnie przyjmuje się, że sprawy o prawa stanu toczą się w trybie procesu, natomiast sprawy dotyczące aktów stanu cywilnego w postępowaniu nieprocesowym. W sprawach o prawa stanu cywilnego orzeczenie zapadłe w procesie może dopiero stanowić podstawę zmiany aktu stanu cywilnego, która przybiera postać wzmianki dodatkowej (tak w szczególności uchwała SN z dnia 10 maja 1994 r., III CZP 65/94, OSNCP 1994, nr 12, poz. 231 oraz postanowienie SN z dnia 19 lutego 2003 r., V CKN 1788/00, niepubl.).

Przechodząc do aktu urodzenia dziecka, bo o taki akt stanu cywilnego chodzi w rozpoznawanej sprawie i wpisane w nim dane ojca, to znajdują się w nim dane dotyczące samego faktu urodzenia dziecka oraz dane rodziców (art. 33 i nast. p.a.s.c.). Dane dotyczące ojca wpisywane są zgodnie z domniemaniem pochodzenia dziecka od męża matki, oświadczeniem o uznaniu dziecka, orzeczeniem sądu stwierdzającym ojcostwo danego mężczyzny lub na podstawie oświadczenia matki. Dane te stanowią jeden z elementów stanu cywilnego osoby fizycznej i - co za tym idzie - mogą zostać zmienione jedynie w drodze procesu o ustalenie (zaprzeczenie) pochodzenia dziecka od określonego mężczyzny.

Podzielić należy wyrażany już w orzecznictwie i prezentowany w doktrynie pogląd, że żądanie wykreślenia z aktu urodzenia danych dotyczących ojca, oparte

na stwierdzeniu, że nie złożył on oświadczenia woli o uznaniu dziecka (bądź, jak w rozpoznawanej sprawie, złożył oświadczenie dotknięte nieważnością), nie może być uwzględnione w postępowaniu o unieważnienie lub sprostowanie aktu urodzenia (tak postanowienie SN z dnia 26 marca 1992 r., I CRN 20/92, OSP 1993, nr 2, poz. 2). W oparciu o art. 30 p.a.s.c. można unieważnić akt stanu cywilnego jedynie wówczas, gdy stwierdza niezgodne z prawdą tzw. zdarzenia podstawowe, kreujące stan cywilny i powodujące sporządzenia aktu (np. sam fakt urodzenia dziecka). Przepis ten nie znajduje zastosowania, gdy kwestionowany jest fakt uznania dziecka przez mężczyznę wpisanego w akcie jako ojciec.

Za przyjęciem powyższego stanowiska przemawia w pierwszej kolejności взгляд na wagę ustaleń dotyczących stanu cywilnego osoby fizycznej, a także charakter prawny i funkcje aktów stanu cywilnego. Dodatkowo można wskazać na treść art. 2 k.r.o. Przepis ten przewiduje bowiem wystąpienie z powództwem o ustalenie nieistnienia małżeństwa, gdy mimo niezachowania wymagań określonych w art. 1 k.r.o. został sporządzony akt małżeństwa, co wyraźnie wskazuje na konieczność zachowania drogi procesu, gdy sprawa dotyczy stanu cywilnego osoby fizycznej.

Nie bez znaczenia pozostaje również charakter domniemania ojcostwa męża matki dziecka. Domniemanie pochodzenia dziecka od męża matki (art. 62 § 1 i 2 k.r.o.) zostało ukształtowane, jako domniemanie niewzruszalne, tzn. możliwe do obalenia jedynie w drodze zakwestionowania podstawy domniemania (powództwa o zaprzeczenie ojcostwa - art. 62 § 3 k.r.o.). Następuje to przez wykazanie niepodobieństwa, aby mąż matki mógł być ojcem dziecka (por. art. 67 k.r.o.), a stosownej treści powództwo musi zostać wniesione przed upływem ustawowych terminów zawitych i tylko przez osoby, którym ustawa przyznaje legitymację czynną (art. 63, 64, 69 i 70 k.r.o.). Podobnie unieważnienie uznania dziecka podlega określonym rygorom, zarówno co do osoby legitymowanej do wystąpienia z takim powództwem, jak również podstaw i terminów do jego wniesienia. Dopuszczenie możliwości korygowania zawartych w akcie urodzenia danych dotyczących ojca dziecka, nawet wynikających z nieważnego oświadczenia o uznaniu, przez unieważnienie lub sprostowanie aktu stanu cywilnego, prowadziłoby do obejścia wskazanych wyżej uregulowań.

Z tych wszystkich względów skarga kasacyjna wnioskodawczynie nie znajduje uzasadnionych podstaw i podlegała ona oddaleniu na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c.